

Reewegen en kerkpaden rondom Anloo (1)

Elke Anlooër weet dat rondom Anloo, maar zeker ook over het Balloërveld, sporen van middeleeuwse wegen te zien zijn. Deze karrensporen zijn overblijfselen van de oude handelsroutes over de Hondsrug en de Rolderrug tussen Coevorden en Groningen.

Over die karrensporen hoef ik als nieuwkomer in Anloo de huidige bewoners wellicht niet veel te vertellen. Maar wat misschien niet veel mensen weten is dat er ooit drie typen wegen bestonden: de eerder genoemde handelswegen, maar ook de weg die ter dood veroordeelden moesten afleggen naar de galg op de Galgenheuvel in het huidige Kniphorstbos, en de zogenaamde *reewegen* of *kerkpaden*.

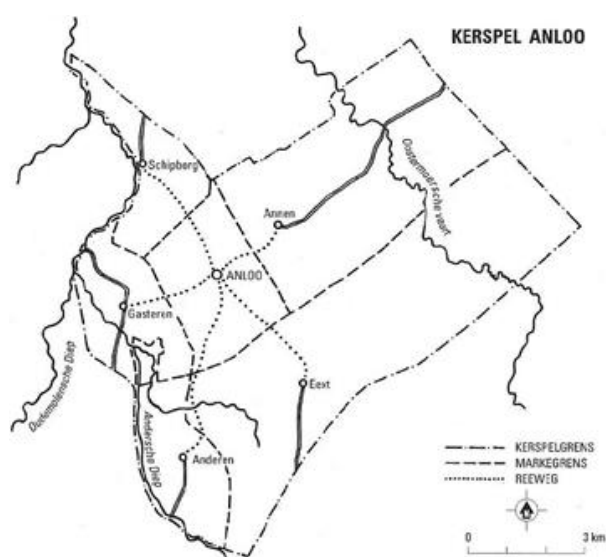
Het verhaal over de reewegen begint in de vroege Middeleeuwen. De missionaris Willehad voerde in de 8e eeuw na Chr. in Drenthe het christendom in. Eeuwen na deze 'kerstening' werd Drenthe ingedeeld in zes rechtsgebieden (dingspelen) en kerkgemeentes (kerspelen) en vier Heerlijkheden (Coevorden, Ruinen, Echten en Hoogersmilde).

Een kerspel kun je vergelijken met wat nu 'parochie' heet bij de Rooms-Katholieke kerk en stond toen onder bestuur van de Bisschop van Utrecht.

Anloo lag in de Middeleeuwen als enige kerkdorp in het gelijknamige kerspel, in het dingspel 'Oostermoer'. Tot dat kerspel behoorden toen ook de buurtschappen Annen, Schipborg, Gasteren, Anderen en Eext.

Figuur 1. Karrensporen in de Strubben (Actueel Hoogtebestand 2014).

Figuur 2. Het kerspel van Anloo met zijn reewegen (Coert 1993).

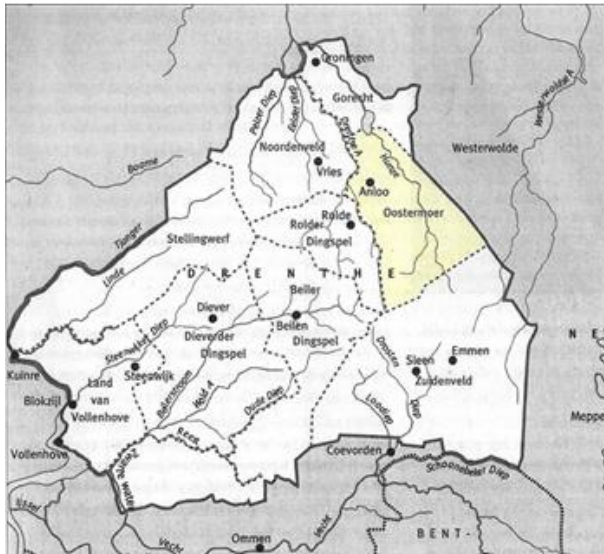
De andere oude kerspelen en dingspelen waren Sleen (Zuidenveld), Vries (Noordenveld), Rolde (Rolderdingspel), Diever (Dieverderdingspel) en Beilen (Middenveld).

Tot de Middeleeuwen golden nog heidense gebruiken om overledenen bij te zetten of te begraven. Ondanks de kerstening bleven de vroegere inwoners van Drenthe tot in de 11e eeuw oude grafheuvels gebruiken voor begrafenissen, hoewel de kerk deze gebruiken met harde hand probeerde de kop in te drukken. Na een vergadering van bisschoppen (concilie) werden daarom heldere voorschriften vastgelegd voor een ordentelijke begrafenis in of bij een kerk.

Daarbij werden vaste routes aangewezen, die van het buitengebied rondom een kerkdorp rechtstreeks naar de kerk voerden. Dit waren de zogenaamde reewegen.

Een reeweg is dus een oude weg of een route die in de Middeleeuwen speciaal is aangelegd, en vanuit

één of meerdere buurtschappen of buitendorpen naar een kerkdorp liep. Over deze zandweg werd een overledene van het sterfhuis naar het kerkhof gebracht. Het woorddeel 'Ree' komt van het oud Nederlandse woord voor 'lijk' en stamt af van het oud-Engelse en -Friese woord 'hráw' en 'hrê'.

Figuur 3. De kerspelen en dingspelen van Drenthe (Spek, 2004).

Reewegen moesten ook goed onderhouden worden en de dorpen die aan deze wegen lagen waren verplicht om dat zelf te verzorgen, naar rato van de grootte van het dorp. De staat van onderhoud werd op vaste dagen in het jaar gecontroleerd door de deken van de kerk. In Drenthe was dit op de feestdag van de geboorte van de Maagd Maria (8 september). Als de weg bijvoorbeeld door overvloedige regen onbegaanbaar was geworden moesten hoger gelegen voetpaden worden aangelegd. Over stroompjes die niet goed doorwaadbaar werden moesten vlonders geplaatst worden. Op nalatigheid stonden zware geldboetes, en soms werd een overtreding onderwerp voor de Etstoel. Deze boetes golden dan voor het gehele dorp of buurtschap. Iedere bewoner moest bijdragen aan het onderhoud.

De reewegen werden alleen gebruikt voor begrafenissen en voor bezoek van de kerk. Als zodanig bewoog de begrafenistoet van buiten naar binnen, van de ongewijde naar gewijde grond. Om die reden werden deze wegen dan ook eigenlijk nooit gebruikt voor handelsdoeleinden of vervoer van gevangenen en ter dood veroordeelden. Deze laatsten bewogen zich in omgekeerde richting en dit leidde tot marginalisering van hun bestaan.

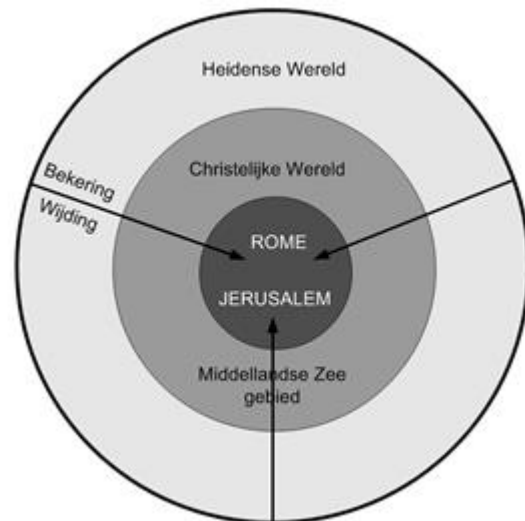
Anloo was in de Middeleeuwen het enige kerkdorp, in de dingspel Oostermoer met de kerk (nu de Magnuskerk), niet in het midden, maar zoals toen gebruikelijk gelegen aan de rand het oude dorp, op een heuvel.

Op basis van het vroegere denkbeeld van 'Alle wegen leiden naar Rome', liepen vanuit de eerder genoemde buurtschappen en dorpen rond Anloo waarschijnlijk

vijf reewegen in een stervorm vanuit de ongewijde wereld richting de gewijde wereld van de oude Magnuskerk. Op het kaartje in figuur 1 zijn deze wegen gestippeld weergegeven.

Met de benaming 'reeweg' en 'kerkepad' werden dezelfde wegen bedoeld. Zo is er een oude weg door het Evertsbos van Eext naar Anloo. Vanuit Eext heet deze weg vandaag de 'Kerkweg', duidelijk verwijzend naar de kerk in Anloo, Eext had immers zelf geen kerk. Datzelfde geldt voor de oude weg van Annen naar Anloo; iets verder vanaf de Lunsenhof in het verlengde van de huidige Esweg heette deze reeweg het 'Espadtien'.

Van andere reewegen rondom Anloo zijn nog namen bekend zoals het Schooierspadtie en het Veenpattien.

Figuur 4. Het Romeinse wereldbeeld (Fabian 1983).

Reewegen waren vaak met veel mystiek omgeven en er waren sterke verhalen. Een ongeschreven regel was dat men 's avonds niet op het midden van een reeweg mocht lopen. Je liep dan het risico dat je per ongeluk door het 'voorspooksel' van een toekomstige begrafenissen kon lopen: het voortekenen van de naderende dood...

Een soortgelijk verhaal gaat over de ontvanger van tolgeden van Gieten, die door het raam een lijkstoet zag naderen. Toen hij buiten ging kijken om de tolboom te openen was er echter niets te zien. Enkele dagen later naderde de rouwstoet opnieuw het tolhek, maar nu weigerde de man om zijn tolhuis uit te komen. Juist toen, in zijn plaats, zijn vrouw zou gaan viel één van hun kinderen in het vuur...

Wordt vervolgd...

Henk Muller

Bronnen:

- www.drentscheaa.nl
- *De biografie van het landschap - Jan Kolen 2001*
- *Overzicht van Drentse sagen - Sinnige 1944*